

Kemikaliekontroll

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sammanlagt 36 motionsyrkanden om kemikaliekontroll från den allmänna motionstiden 2011. Motionerna tar bl.a. upp frågor om EU:s kemikalielagstiftning Reach, det nationella kemikaliearbetet, förbud mot och begränsning av kemikalier, bekämpningsmedel, nanoteknik och kemikaliekrav vid upphandling. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden i huvudsak med hänvisning till att det pågår ett beredningsarbete i frågan eller att de väckta förslagen redan beaktas t.ex. genom att Sverige driver frågorna inom EU-samarbetet. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen tidigare har behandlat under mandatperioden, och dessa motionsförslag behandlas därför förenklat. I betänkandet finns tio reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
EU:s kemikalielagstiftning Reach	7
Motionerna	7
Utskottets ställningstagande	7
Nationellt kemikaliearbete	12
Motionerna	12
Utskottets ställningstagande	13
Barnperspektivet	16
Motionerna	16
Utskottets ställningstagande	16
Förbud mot kemikalier m.m.	19
Motionerna	19
Utskottets ställningstagande	20
Nanoteknik	25
Motionerna	25
Utskottets ställningstagande	25
Bekämpningsmedel	27
Motionerna	27
Utskottets ställningstagande	28
Kemikaliekrav vid upphandling	32
Motionen	32
Utskottets ställningstagande	32
Motioner som bereds förenklad	34
Utskottets ställningstagande	34
Reservationer	35
1. EU:s kemikalielagstiftning Reach, punkt 1 (S, MP, V)	35
2. Kemikalieanvändningen, punkt 2 (S, MP, V)	36
3. Vision om en giftfri miljö m.m., punkt 3 (S)	36
4. Barnperspektiv i kemikaliepolitiken, punkt 5 (S, MP, V)	37
5. Förbud mot parabener, punkt 6 (SD)	37
6. Förbud mot PFOA, punkt 7 (MP, V)	38
7. Förbud mot rotenon, punkt 9 (SD)	38
8. Kemikalier i textilier m.m., punkt 10 (S, MP, V)	39
9. Nanoteknik, punkt 11 (S, MP, V)	39
10. Kemikaliekrav vid upphandling, punkt 13 (S, MP, V)	40
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	42
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	42
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 14	46

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. EU:s kemikalielagstiftning Reach

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del,

2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 1 i denna del och 2 samt

2011/12:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 26, 27 i denna del och 28.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. Kemikalieanvändningen

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ330 av Jan Lindholm och Kew Nordqvist (båda MP) yrkande 1 och

2011/12:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 24.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. Vision om en giftfri miljö m.m.

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del.

Reservation 3 (S)

4. Kontroll av kemikalier i hygienprodukter

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ358 av Carina Ohlsson m.fl. (S).

5. Barnperspektiv i kemikaliepolitiken

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 29.

Reservation 4 (S, MP, V)

6. Förbud mot parabener

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ444 av Carina Herrstedt (SD).

Reservation 5 (SD)

7. Förbud mot PFOA

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 6 (MP, V)

8. Förbud mot vissa ämnen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:So217 av Anita Brodén (FP) yrkande 4,
2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9,
2011/12:MJ282 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 12,
2011/12:MJ321 av Roland Utbult (KD) och
2011/12:MJ335 av Karin Granbom Ellison (FP).

9. Förbud mot rotenon

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ441 av Lars Isovaara (SD).

Reservation 7 (SD)

10. Kemikalier i textilier m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del och

2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 i denna del.

Reservation 8 (S, MP, V)

11. Nanoteknik

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del,

2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 6 och

2011/12:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 27 i denna del.

Reservation 9 (S, MP, V)

12. Bekämpningsmedel

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 17,

2011/12:MJ347 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 1 och

2011/12:MJ350 av Betty Malmberg och Eva Bengtson Skogsberg
(båda M) yrkandena 1 och 2.

13. KemikaliekraV vid upphandling

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ330 av Jan Lindholm och Kew Nordqvist (båda MP)
yrkande 2.

Reservation 10 (S, MP, V)

14. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 17 april 2012

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Johan Löfstrand (S), Rune Wikström (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Coenraads (M), Helena Leander (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V), Staffan Danielsson (C) och Tomas Avenborg (M).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas sammanlagt 36 motionsyrkanden om kemikaliekontroll från den allmänna motionstiden 2011. Av dessa yrkanden tar 13 yrkanden helt eller delvis upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Motionerna tar upp frågor som handlar om EU:s kemikalielagstiftning, det nationella kemikaliearbetet, förbud mot och begränsning av kemikalier, bekämpningsmedel, nanoteknik och kemikaliekrav vid upphandling m.m. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete. I betänkandet finns tio reservationer.

Utskottets överväganden

EU:s kemikalielagstiftning Reach

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. att Sverige ska ta initiativ till att EU:s kemikalielagstiftning Reach skärps (S och V), att enskilda länders möjligheter att införa strängare regler ökar (S och V), att fler lågvolyämnerna ska omfattas av Reach (V) och att fler ämnen kommer upp på Reachs kandidatlista, t.ex. hormonstörande ämnen (S).

Jämför reservation 1 (S, MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del uppmärksammas bl.a. att regler om kemikalier på EU-nivå måste skärpas. Exempelvis behöver principen om att farliga kemikalier ska ersättas med mindre farliga alternativ skärpas i Reach. Denna ersättningsprincip, substitutionsprincipen, måste också tillämpas i andra regler som rör kemikalier. Försiktighetsprincipen måste stärkas. Även i kommittémotion 2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 i denna del framhålls att Sverige bör ta initiativ till att skärpa Reachs regler. Fler lågvolyämnerna bör t.ex. omfattas av Reach. Motionärerna anser vidare att EU:s regelverk bör ge enskilda länder större möjlighet att införa strängare regler av miljö- och folkhälsoskäl (yrkande 2).

I kommittémotion 2011/12:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 28 framhålls också att regeringen bör verka för att EU-länder ska tillåtas att gå längre i sin egen kemikalielagstiftning. Regeringen bör vidare arbeta för att fler farliga ämnen förs in på Reachs kandidatlista, att fler ämnen ska omfattas av tillståndskrav och för att kontrollen av att Reach följs utvecklas (yrkande 27 i denna del). Regeringen bör fästa särskild uppmärksamhet vid de hormonstörande ämnena genom att stödja forskning, arbeta inom EU för att fler hormonstörande ämnen kommer upp på Reachs kandidatlista och genom att arbeta för att dessa ämnen klassas med större försiktighet än tidigare och får tuffare gränsvärden (yrkande 26).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på det stora intresse som finns för frågor som innebär att Sverige ska vara pådrivande inom EU-samarbetet för att lagstiftningen inom kemikalieområdet ska förbättras och skärpas. Kemikalielagstiftningen är till stor del harmoniserad inom EU. Förordning (EG) nr

1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier, även kallad kemikalierregistreringsförordningen eller Reach, är en viktig del av denna lagstiftning. Regelverket omfattar såväl kemiska ämnen som kemiska blandningar och varor som innehåller kemikalier. Reach trädde i kraft successivt mellan den 1 juni 2007 och den 1 juni 2009. Det huvudsakliga syftet med Reach är att öka kunskapen om de ca 30 000 ämnen som man uppskattar finns på EU-marknaden i mängder över ett ton. Genom Reach har tillverkare och importörer fått ett tydligare ansvar för att undersöka kemiska ämnens hälso- och miljöfarlighet. Användningen av farliga ämnen kan begränsas genom regler eller tillståndskrav i Reach. I samband med att Reach antogs inrättade EU en särskild kemikaliemyndighet, Europiska kemikaliemyndigheten (Echa). Myndigheten ska sköta registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemiska ämnen och på så sätt skapa enhetlighet i hela EU.

Utskottet erfar att under den senaste tioårsperioden har i stort sett hela det existerande regelverket inom EU förnyats när det gäller kemiska produkter. Detta gäller såväl allmänkemikalier (Reach och CLP¹ samt kemikalier i t.ex. elektronik och leksaker). Reglerna utvecklas fortlöpande. Det är vanligt att rättsakterna innehåller bestämmelser som anger att vissa frågor ska ses över vid en viss tidpunkt och att kommissionen ska utarbeta rapporter som underlag för översynen. Under de närmaste åren kommer därför ett stort antal kemikalieregler upp på dagordningen. Utskottet utgår från att regeringen använder dessa översynstillfällen av kemikaliereglerna för att löpande föreslå förbättringar av reglerna och att Sverige verkar inom EU så att den i hög grad harmoniserade lagstiftningen inom området utvecklas ytterligare. I många fall är nationella särregler, t.ex. regler med strängare krav, inte tillåtna. Utgångspunkten för insatserna bör vara riksdagens beslut från sommaren 2010 om inriktningen för miljöpolitiken och ett effektivare miljömålssystem. Beslutet grundades på regeringens proposition 2009/10:155 Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete m.m. (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Av underlaget framgår bl.a. att miljö kvalitetsmålet för en giftfri miljö skulle ses över i sin helhet. En parlamentarisk beredning skulle inrättas för att nå en bred politisk samsyn kring miljöfrågorna. Miljömålsberedningen (M 2010:04) inrättades den 1 juli 2010 (se även avsnitt om det nationella kemikaliarbetet).

Av det första delbetänkandet från Miljömålsberedningen framgår att Sverige är ledande inom det europeiska samarbetet inom området giftfri miljö. När etappmål till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö ska formuleras bör Sveriges ledande roll enligt beredningen bibehållas (SOU 2010:101 Handlingsplan för att utveckla strategier i miljö målssystemet).

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 (även kallad CLP-förordningen).

Miljömålsberedningen har lämnat vissa förslag till etappmål, och dessa har strukturerats i två delar: dels att utveckla EU-lagstiftning och internationella konventioner, dels att Sverige går före nationellt (SOU 2011:34 Etappmål i miljömålssystemet). Förslagen till etappmål tar främst sikte på att kemikalieförordningen Reach och förordningen om märkning och klassificering (CLP) utvecklas. Även regelverk inom EU, som t.ex. produktspecifika direktiv, kan behöva uppmärksammas beroende på vilka frågor som behandlas.

Miljömålsberedningen föreslår bl.a. att Sveriges insatser ska bidra till att beslut fattas inom befintliga eller vid behov nya regelverk inom EU eller internationellt som ställer krav på att uppgifter om miljö- och hälsofarliga egenskaper hos kemiska ämnen är tillgängliga och att uppgifterna är tillräckliga för att möjliggöra riskbedömning för alla användningsområden.

Beslutade regelverk ska bl.a. omfatta följande:

- Informationskraven i samband med registrering i Reach stärks för ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter (< 10 ton per tillverkare eller importör och år), senast år 2018.
- Kunskapskraven i relevant lagstiftning om kemikalier och varor är tillräckliga för att det ska gå att bedöma och ställa krav på minimering av hälso- och miljöeffekter av nanopartiklar och nanomaterial, senast år 2015.
- Alla relevanta regelverk beaktar kombinationseffekter vid exponering för kemikalier. Verktyg och kunskap som är tillräckliga för att hantera dessa effekter i respektive regelverk har utvecklats, senast år 2015.
- Regelverken beaktar att barn är särskilt känsliga för påverkan från kemikalier, senast år 2015.

De förslag som Miljömålsberedningen hittills har lämnat bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och beslut i frågan förväntas under våren 2012 enligt uppgifter från Miljödepartementet.

Utskottet vill vidare uppmärksamma att regeringen har uppdragit åt Miljömålsberedningen att ta fram en strategi för Sveriges arbete inom EU och internationellt för en giftfri miljö (dir. 2011:50). Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2012. I uppdraget ingår att föreslå de etappmål, styrmedel och åtgärder som behövs för att uppnå generationsmålet delar om människors hälsa och om kretslopp fria från farliga ämnen samt miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

Utskottet vill också påminna om att riksdagen hösten 2010 beslutade att 25 miljoner kronor per år skulle tillföras Kemikalieinspektionens anslag under perioden 2011–2014 för att ta fram en handlingsplan för att identifiera, begränsa och fasa ut farliga kemikalier i syfte att uppnå en giftfri vardag (prop. 2010/11:1 utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård, bet. 2010/11:MJU1, rskr. 2010/11:119).

I december 2010 gav regeringen Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram och genomföra den aviserade handlingsplanen för en giftfri vardag. Planen presenterades därefter i mars 2011 (Kemikalieinspektionen Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014 – Skydda barnen bättre). Av handlingsplanen framgår bl.a. att arbetet inom ramen för EU:s kemikalielagstiftning (Reach) ska prioriteras. Bland annat föreslogs att regeringen skulle ge i uppdrag åt Kemikalieinspektionen att i samråd med berörda myndigheter göra en bred genomgång av EU:s lagstiftning och ta fram en strategi för hur reglerna på sikt kan utvecklas och förbättras för att bidra till en giftfri miljö enligt svenska miljömål och till en giftfri vardag. I juni 2011 fick Kemikalieinspektionen ett sådant uppdrag som innebär att lämna övergripande förslag till hur lagstiftningen och olika styrmedel på EU-nivå kan ändras och hur en effektivare tillämpning kan säkerställas. Regeringen uppger att avsikten är att inspektionen ska överlämna redovisningen av det beslutade uppdraget till Miljömålsberedningen som ett underlag för den strategi som ska tas fram (regeringsbeslut 2011-06-22).

Kemikalieinspektionen presenterade resultatet av uppdraget i mars 2012 i rapporten Bättre EU-regler för en giftfri miljö (rapport 1/2012). Rapporten innehåller en genomgång av EU-lagstiftningen på ett tiotal områden med anknytning till kemikaliekontrollen och miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Redogörelsen för gällande regler kompletteras med en analys av EU-reglernas brister och utvecklingsbehov av samt förslag till vilka ändringar som kan vara aktuella och som bör drivas av Sverige.

I utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 inriktades uppföljningen hösten 2011 på resultaten inom kemikalieområdet. I detta sammanhang konstaterade utskottet att när det gäller EU-arbetet innebär satsningen på kemikalieområdet att Sveriges möjlighet att driva på EU:s kemikaliepolitik kommer att öka. Detta är enligt utskottets mening positivt och ligger i linje med intentionerna bakom satsningen. EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade mål om en giftfri miljö. Utskottet ansåg samtidigt att det därför är värdefullt om riksdagen får fortsatt rapportering om de konkreta resultat som satsningen leder till när det gäller Sveriges möjlighet att driva på för en mer effektiv kemikaliepolitik i EU.

När det gäller substitutionsprincipen bör uppmärksammas att miljöpolitiken enligt artikel 191 i EUF-fördraget ska syfta till en hög skyddsnivå. Den ska bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hindras vid källan och att förorenaren ska betala (polluter pays principle). Försiktighetsprincipen är av stor praktisk betydelse på hela miljö- och hälsoområdet inom EU. Principen innebär att man ska vidta skyddsåtgärder om man kan anta att en åtgärd kan skada hälsa eller miljö, även om det inte finns fullständig vetenskaplig säkerhet om att skadan kommer att uppstå.

Substitutionsprincipen finns inte som en miljörättslig princip i fördraget, men har på senare tid fått ett allt större genomslag i EU:s sekundärrätt. Exempel finns i Reach, och produkter, i synnerhet när det gäller bekämpningsmedel. Sverige är det land som har varit mest pådrivande för att introducera substitutionsprincipen i EU:s miljölagstiftning (Kemikalieinspektionen, rapport 1/2012).

När det gäller frågan om hormonstörande ämnen konstaterar utskottet att det pågår arbete på olika håll för att få mer kunskap så att det går att vidta relevanta åtgärder. Sverige tog vid miljörådet den 10 oktober 2011 tillsammans med Frankrike upp frågan om EU:s arbete med hormonstörande ämnen. Budskapet i det fransk-svenska initiativet var att det finns en växande kunskap om riskerna med hormonstörande ämnen och att fler initiativ därför behöver tas inom gemenskapen för att bättre skydda barns hälsa.

Initiativet välkomnades av flera medlemsstater. Kommissionen bekräftade att det pågår en studie om kunskapsläget som avser att redovisa sina resultat till rådet under 2012. Kommissionen förutsåg en diskussion om frågan under 2012 och att det kunde bli aktuellt att revidera gemenskapens strategi för hormonstörande ämnen (SEC(2011) 1001 slutlig).

Utskottet har vidare noterat att i regeringens uppdrag till Miljömålsberedningen om att ta fram en strategi för en giftfri miljö ingår frågan om hur hormonstörande ämnen ska klassificeras.

Av den tidigare nämnda handlingsplanen som Kemikalieinspektionen har tagit fram framgår att Sverige verkar för att EU-lagstiftningen skärps för att ytterligare begränsa förekomsten av farliga kemikalier i varor som används på ett sådant sätt att konsumenter kan utsättas för hälsofarliga kemikalier. Det gäller särskilt förekomsten av kemikalier som kan orsaka cancer, ärftliga genetiska skador eller skador på fortplantningen. Det gäller även för kemikalier som kan orsaka allergi, som är misstänkt hormonstörande eller kan ansamlas i miljön.

Under perioden 2011–2014 ska Kemikalieinspektionen också prioritera arbetet med att inom EU:s kemikalielagstiftning Reach ta fram förslag på ämnen som bör föras upp på kandidatförteckningen för tillståndsprövningen eller som bör begränsas. Regeringen har också framhållit att det är väsentligt att arbetet med att identifiera och föra upp ämnen på den s.k. kandidatlistan påskyndas. Detta var också ett av skälen till att regeringen föreslog att Kemikalieinspektionen skulle tillföras ökade resurser för att bedriva detta arbete (prop. 2010/11:1 utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård, bet. 2010/11:MJU1, rskr. 2010/11:119).

I fråga om lågvolyämnen vill utskottet nämna att frågan har uppmärksamats av både Miljömålsberedningen och Kemikalieinspektionen. Informationskraven för lågvolyämnen ska ses över i samband med översynen av Reach 2018, men enligt beredningen vore det önskvärt att frågan behandlades tidigare.

Kemikalieinspektionen anser att informationskraven för kemikalier som hanteras i låga volymer är otillräckliga. Inspektionen föreslår att Sverige ska driva frågan om förbättringar av kraven. Förbättringen ska inriktas på att prioritera ämnen i gruppen som behöver testas vidare, inte på generella nya datakrav för alla ämnen. På sikt måste också ett krav på riskbedömning (kemikaliesäkerhetsrapport) gälla för lågvolumämnen.

På grundval av redovisningen ovan konstaterar utskottet att det bedrivs ett omfattande arbete inom Sverige med att driva frågor inom EU-samarbetet som syftar till att få till stånd en skärpt kemikalielagstiftning. Utskottet anser att en viktig förutsättning för att minska riskerna med farliga kemikalier i vår vardag är internationella överenskommelser och en effektiv lagstiftning på EU-nivå eftersom det råder en hög grad av harmonisering i detta avseende. Utskottet anser att det är väsentligt att Sverige fortsätter att ligga i framkant i kemikaliearbetet och är pådrivande inom de internationella processerna. Detta gäller att både driva på övriga länder för att åstadkomma en mer effektiv kemikaliepolitik internationellt och där det är möjligt gå före med nationella åtgärder för att skapa förutsättningar för att uppnå riksdagens beslutade mål om en giftfri miljö. Utskottet förutsätter att riksdagen får fortsatt rapportering om de konkreta resultat som uppnås för att få till stånd en mer effektiv kemikaliepolitik i EU. Enligt utskottets mening kan därmed motionerna 2011/12: MJ208 (S) i denna del, 2011/12: MJ281 (V) yrkande 1 i denna del och 2 samt 2011/12: MJ382 (S) yrkandena 26, 27 i denna del och 28 lämnas utan vidare åtgärd.

Nationellt kemikaliearbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att minimera användningen av kemikalier (MP), om en vision för en giftfri miljö och en säker kemikalieanvändning (S) samt om kontroll av kemikalier i hygienprodukter (S).

Jämför reservationerna 2 (S, MP, V) och 3 (S).

Motionerna

I motion 2011/12: MJ330 av Jan Lindholm och Kew Nordqvist (båda MP) yrkande 1 uppmärksammas att kunskapen om hur kemikalier påverkar oss människor och ekosystemen är begränsad. Detta kan innebära att vi omger oss med kemikalier som vi ångrar att vi utsatt oss själva och våra barn för. Ambitionerna behöver därför öka snabbt för att minimera användningen av farliga kemikalier i vår omgivning.

Enligt kommittémotion 2011/12: MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 24 innebär omformuleringen av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö att regeringen sänkte ambitionerna för att nå målet, och det saknas kon-

kreta förslag från regeringen för att nå målen. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med åtgärder för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

I motion 2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del framhålls att Sverige behöver en vision om en giftfri miljö: ”Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.” Kunskapen om hur kemikalier används och hur de påverkar såväl människor som natur är bristfällig. Vi behöver en säker kemikalieanvändning. Reglering, kontroll och tillsyn måste därför bli bättre. I motion 2011/12:MJ358 av Carina Ohlsson (S) påpekas att halterna av kemikalier i tamponger och bindor skyndsamt bör kontrolleras och information bör lämnas om hur dessa kemikalier enligt forskningen påverkar kroppen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i föregående avsnitt redovisat att regeringen har tagit många initiativ som syftar till att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö i enlighet med den inriktning som riksdagen fastställde sommaren 2010 (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö ändrades och följande lydelse fastställdes: Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.

Riksdagen bekräftade regeringens förslag om att preciseringarna av miljökvalitetsmålet Giftfri miljö borde ses över i sin helhet eftersom lydelsen förändrades. Det fanns således ett behov av att tydliggöra lydelsen av miljökvalitetsmålet och att vid behov omformulera kvarvarande preciseringar samt utveckla nya preciseringar. En parlamentarisk beredning aviserades i propositionen och tillsattes därefter för att bl.a. ta fram ett sådant underlag.

Miljömålsberedningen har hittills lämnat två delbetänkanden. I det första lämnades förslag till en handlingsplan för att utveckla strategier i miljömålssystemet (SOU 2010:101). I det andra föreslogs etappmål i miljömålssystemet (SOU 2011:34). Dessa förslag kunde formuleras utifrån befintligt underlag. Förslagen omfattar bl.a. farliga ämnen. Regleringen inom området farliga ämnen är i hög grad harmoniserad inom EU. Åtgärder nationellt, på EU-nivå och internationellt samverkar på ett dynamiskt sätt.

Förslagen till etappmål avser

- etappmål om särskilt farliga ämnen
- etappmål om kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper
- etappmål om information om farliga ämnen i varor.

Beslut om etappmålen förväntas under våren 2012 enligt uppgift från Miljödepartementet.

Som tidigare redovisats har regeringen givit beredningen i uppdrag att ta fram en strategi för Sveriges arbete inom EU och internationellt för en giftfri miljö.

Likaså har handlingsplanen för en giftfri vardag som Kemikalieinspektionen har tagit fram nämnts tidigare. Planen syftar till att identifiera, begränsa och fasa ut farliga kemikalier för att uppnå en giftfri vardag.

Kemikalieinspektionen ska löpande under uppdragets gång analysera och lämna förslag till förändringar i relevant lagstiftning och relevanta konventioner i syfte att stärka regleringen av kemikalier. Kemikalieinspektionen ska vidare utifrån handlingsplanen inom sitt ansvarsområde under perioden 2011–2014 genomföra en bred satsning på åtgärder nationellt, regionalt, inom EU och internationellt.

Senast den 31 december 2012 ska Kemikalieinspektionen lämna en delredovisning till Regeringskansliet av hur arbetet med att genomföra handlingsplanen fortskrider och av genomförda insatser samt, vid eventuella behov, ge förslag till en revidering av inriktningen av arbetet. Redovisningen ska också innehålla en framåtsyftande del med förslag på åtgärder under åren 2015–2018. Kemikalieinspektionen ska senast den 31 december 2013 lämna ytterligare en delredovisning till Regeringskansliet av hur arbetet med att genomföra handlingsplanen fortskrider och av genomförda insatser samt, vid eventuella behov, ge förslag till en revidering av inriktningen av arbetet. Kemikalieinspektionen ska senast den 31 december 2014 lämna en slutredovisning av arbetet med handlingsplanen till Regeringskansliet. Slutredovisningen ska innehålla en beskrivning av de åtgärder som genomförts och en bedömning av målpuppfyllelsen.

För att finansiera åtgärderna i handlingsplanen har 25 miljoner kronor per år under perioden 2011–2014 tillförts Kemikalieinspektionens anslag (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:MJU1, rskr. 2010/11:119).

Vid utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning som redovisades i budgetpropositionen för 2012 fann utskottet att resursförstärkningen hittills hade använts till främst personalkostnader. Satsningen innebär bl.a. att tillsynen har utökats, vilket enligt utskottets bedömning är en viktig insats som kan utgöra underlag för överväganden om en mer långsiktig finansiering av utökad tillsyn. Satsningen innebär även att projekt förbereds kring dialogen med andra aktörer. Samarbete med andra myndigheter är viktigt för att ta till vara olika kompetenser och för att uppnå ett brett engagemang kring dessa frågor. Ökat samarbete kan även leda till att arbetet blir mer långsiktigt. Det är enligt utskottets mening viktigt att regeringen analyserar eventuella behov av att ge relevanta myndigheter i uppdrag att samverka och att återrapporera resultatet (bet. 2011/12:MJU1).

När det gäller frågan om kontroll av kemikalier vill utskottet nämna att riksdagen vintern 2010 ställde sig bakom regeringens förslag om förändrad kemikalietillsyn (prop. 2009/10:167, bet. 2010/11:MJU3, rskr. 2010/11:45). Förslagen syftade till att skapa förutsättningar för en mer ändamålsenlig och effektiv organisation av kemikalietillsynen. Utskottet uttalade då

att de nationella myndigheternas arbetsuppgifter och rutiner kommer att förändras som en följd av att Reach trätt i kraft och Echa inrättats. Det gäller inte minst myndigheternas tillsynsarbete. Regeringen och riksdagen har bedömt att tillämpningen av Reach är den enskilt viktigaste processen för att uppfylla miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48). Utskottet anförde i detta sammanhang att det är viktigt att tillsynssystemet säkerställer att intentionerna med Reach får genomslag.

När det gäller motionsförslaget om kontroll av hygienprodukter vill utskottet hänvisa till den tidigare nämnda handlingsplanen där det bl.a. framgår att Läkemedelsverket tillsammans med Kemikalieinspektionen ska identifiera vilka kemiska ämnen i kosmetiska och hygieniska produkter som kan medföra risker i människors vardag. Myndigheterna har också påbörjat åtgärder inom sina respektive ansvarsområden.

Information om farliga kemiska ämnen i varor bör enligt planen bli bättre. Målsättningen är att utökade informationskrav införs i relevant EU-lagstiftning. Detta förbättrar informationen till berörda företag och kunder om de miljö- och hälsofarliga ämnen som ingår i material och varor under en varus livscykel, inklusive avfallsledet.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att det arbete som krävs för att nå riksdagens fastställda miljö kvalitetsmål Giftfri miljö främst förutsätter att Sverige driver på för att få till stånd förändringar inom EU. Utskottet ställer sig vidare positivt till att Sverige går före i de fall då det är möjligt. Enligt utskottets bedömning innebär de pågående insatserna inom dels Miljö målsberedningens uppdrag, dels Kemikalieinspektionens handlingsplan för en giftfri vardag att ny kunskap genereras om farliga ämnen. Kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper är, enligt utskottet, en viktig förutsättning för att kunna arbeta förebyggande med att minimera riskerna med farliga ämnen. Det behövs både etappmål som ger bättre förutsättningar för att öka kunskapen om farliga ämnen och konkreta åtgärder som t.ex. ökad tillsyn för att övervaka att gällande regler efterlevs. Ett omfattande arbete pågår således som till stora delar berör de nu aktuella motionsförslagen. Utskottet föreslår därför att motionerna 2011/12: MJ208 (S) i denna del, 2011/12: MJ330 (MP) yrkande 1, 2011/12: MJ358 (S) och 2011/12: MJ382 (S) yrkande 24 nu lämnas utan vidare åtgärd.

Barnperspektivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om barnperspektivet i kemikaliepolitiken (S) och om att produkter med parabener som är avsedda för småbarn ska förbjudas (SD).

Jämför reservationerna 4 (S, MP, V) och 5 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2011/12: MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 29 behöver barnperspektivet i kemikaliepolitiken lyftas fram och analyseras eftersom barn är extra känsliga för kemikalier. Företag som säljer leksaker är ofta okunniga om kemikalier i leksaker och de regler som finns inom EU för kemikaliehantering. Vid tillverkning har 14 företag använt bly i leksaker enligt resultat som har framkommit vid tillsynsinsatser.

I motion 2011/12: MJ444 av Carina Herrstedt (SD) framhålls att man behöver ta ett initiativ till ett förbud mot kemikaliegruppen parabener i produkter som är avsedda för småbarn. Parabener är en grupp av kemikalier som används som konserveringsmedel i livsmedelstillsatser men även i kosmetika. Många parabener har visat sig vara hormonstörande. I Danmark har man infört ett förbud mot dessa kemikalier i produkter som är avsedda för småbarn.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att barnperspektivet bör genomsyra allt arbete som görs så att barn och unga skyddas från skadliga kemikalier. Barn är särskilt utsatta. De riskerar att få i sig högre halter av många kemikalier än vad vuxna får eftersom barn äter, dricker och andas mer än vuxna i förhållande till sin storlek. Små barn kryper på golvet och stoppar saker i munnen, vilket ökar exponeringen ytterligare. Utskottet anser därför att det är glädjande att det arbete som bedrivs inom Sverige och av Sverige inom bl.a. EU utgår från att växande individer ska skyddas från exponering av skadliga kemikalier.

Utgångspunkten för Miljömålsberedningens förslag till etappmål är bl.a. att kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper är en viktig förutsättning för att kunna arbeta förebyggande med att minimera riskerna med farliga ämnen. Det behövs därför etappmål som ger bättre förutsättningar för att öka kunskapen om farliga ämnen. Eftersom barn är mer känsliga för kemikalier än vuxna behöver kunskapskraven särskilt beakta hur barn påverkas. Det behövs således både kunskap och regelverk som tar fasta på att barn ska skyddas från skadliga kemikalier. Enligt beredningens förslag bör därför regelverken beakta att barn är särskilt känsliga för påverkan från kemikalier, senast 2015 (SOU 2011:34).

Utskottet vill också lyfta fram handlingsplanen för en giftfri vardag 2011–2014, Skydda barnen bättre, som Kemikalieinspektionen har tagit fram på uppdrag av regeringen. Den är inriktad på hälsorisker för konsumenter orsakade av direkt exponering för farliga kemiska ämnen eller exponering för dessa ämnen via miljön. Risker som innebär att barn kan skadas är högt prioriterade. Flera åtgärder berör särskilt barn, t.ex. verkar Kemikalieinspektionen för att metoderna för EU:s riskbedömning utvecklas ytterligare för att rimligt säkerställa att vi inte underskattar risken för att kemikalier ska skada barn. Vidare ska Kemikalieinspektionen kraftigt öka sin tillsyn över farliga kemikalier i leksaker och andra varor som används på ett sådant sätt att människor i sin vardag kan utsättas för farliga ämnen.

Utskottet vill också påminna om att riksdagen under våren 2011 beslutade om en ny lag om leksakers säkerhet (prop. 2010/11:65, bet. 2010/11:CU8, rskr. 2010/11:245). Lagen innebar att Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG av den 18 juni 2009 om leksakers säkerhet genomfördes i svensk rätt. Direktivet är ett resultat av en revidering av rådets direktiv 88/378/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om leksakers säkerhet. Revideringen innebär en rad förändringar som syftar till att höja säkerhetsnivån på leksaker. De ekonomiska aktörernas ansvar för leksakers säkerhet konkretiseras och en rad konstruktionskrav skärps och preciseras.

Direktivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna inte får besluta om ytterligare begränsningar av leksakers fria rörlighet på den inre marknaden än de som direktivets regler medger. Lagen trädde i kraft den 20 juli 2011. Direktivet innebär bl.a. en rad nya gränsvärden för kemikalier i leksaker. De nya reglerna är strängare än de nuvarande, t.ex. tillåts s.k. CMR-ämnen (ämnen som är cancerogena, mutagena eller giftiga för reproduktionen) endast i mycket låga halter i leksakens åtkomliga delar, med begränsade möjligheter till undantag. Vidare listas en rad allergiframkallande doftämnen som endast får förekomma i resthalter samt migrationshalter för vissa farliga metaller. Direktivet innehåller också gränsvärden för hur mycket av totalt 19 slags metaller som får läcka ut från en leksak. För arsenik, kadmium, sexvärt krom, bly, kvicksilver och organiskt tenn är gränsvärdena hälften av vad som anses vara säkra värden, eftersom dessa metaller är mycket farliga. Direktivet har vidare kompletterats med nya sänkta gränsvärden för kadmium (kommissionens direktiv 2012/7/EU om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG om leksakers säkerhet i syfte att anpassa del III i bilaga II till den tekniska utvecklingen). Bestämmelserna ska tillämpas från den 20 juli 2013.

När det gäller frågan om bly i leksaker saknas det än så länge ett undre gränsvärde för påverkan på barns hälsa. Sverige arbetar därför tillsammans med bl.a. Danmark och Tyskland för att inom ramen för leksaksdirektivet (2009/48/EG) sänka gränsvärdet för migration av bly från leksaker så långt det är möjligt. Kommissionen har vidare lämnat ett förslag till för-

bud mot bly och blyföreningar i smycken. Det baserar sig på förslag från Frankrike i en s.k. bilaga XV-dossier som processats i Echas kommittéer, vilket innebär att offentligt samråd har skett. Omröstning förväntas ske under våren 2012 enligt uppgift från Miljödepartementet.

Kemikalieinspektionen har även påbörjat ett arbete med att se över vilka förutsättningar det finns för att ytterligare begränsa förekomsten av bly i konsumenttillgängliga varor, där barns exponering för bly är den starkast drivande faktorn.

När det gäller att förbjuda kemikaliegruppen parabener i produkter som är avsedda för småbarn bör inledningsvis Danmarks initiativ på detta område uppmärksammas. Danmark har beslutat att förbjuda två parabener – propyl- och butylparaben – i krämer och sannolikt andra kosmetiska produkter avsedda för barn upp till tre års ålder. Danmark motiverar sitt agerande med att ämnena är misstänkt hormonstörande, att danska exponeringsstudier hos tvååringar visar att den sammantagna effekten av parabener från solkrämer, fuktighetskrämer m.m. skulle kunna vara i nivå med de naturliga halterna av östrogen i deras kroppar, samt att industrin trots påtryckningar i över fem års tid inte kommit in med användbara resultat från djurtester om eventuella hormonstörande egenskaper. EU-kommissionens generaldirektorat för hälsofrågor har preliminärt föreslagit att även EU borde införa ett liknande förbud. Den vetenskapliga kommittén har fått i uppdrag att yttra sig i frågan. Sverige välkomnar enligt Miljödepartementet att Danmark har uppmärksammat problemet och uppmanar EU-kommissionen att skyndsamt utreda behovet av EU-reglering.

De frågor kring kombinationseffekter och hormonstörande ämnen som är under bearbetning hos kommissionen kommer enligt Miljömålsberedningen sannolikt att resultera i att barn särskilt beaktas. Sverige bör systematiskt verka för att barnens särskilda känslighet vinner ökat stöd inom EU och internationellt som en utgångspunkt för kemikalieregleringen (SOU 2011:34).

Sammanfattningsvis anser utskottet när det gäller barns sårbarhet att det är viktigt att kraftfullt verka för att begränsningar och andra åtgärder omsätts i relevant lagstiftning. Utskottet bedömer att såväl handlingsplanen för en giftfri vardag 2011–2014 som den förutsedda strategin från Miljömålsberedningen kan utgöra verkningfulla instrument för att skydda barnen bättre från skadliga kemikalier. Det är enligt utskottets mening viktigt att regeringen är pådrivande inom EU-samarbetet för att få till stånd önskvärda förändringar. Utskottet förutsätter också att riksdagen får information om hur arbetet på alla nivåer fortskrider och vilka resultat som uppnås.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2011/12:MJ382 (S) yrkande 29 och 2011/12:MJ444 (SD) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Förbud mot kemikalier m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag (S, V, FP, KD och SD) om förbud m.m. mot kemikalier.

Jämför reservationerna 6 (MP, V), 7 (SD) och 8 (S, MP, V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10 finns perfluorerade ämnen däribland (PFOA) nästan överallt i miljön. Vanliga produkter där perfluorerade ämnen kan ingå är impregnerat papper och textilier, rengöringsmedel och brandsläckningsskum. En reglering av PFOA är på gång inom EU, men motionärerna anser att Sverige bör gå före och införa nationella begränsningar mot PFOA i varor som barn kommer i kontakt med samt i varor som kommer i kontakt med livsmedel m.m. Motionärerna anser också att azofärgämnen är ett exempel på farliga ämnen som förekommer i livsmedelsförpackningar och andra produkter som kommer i kontakt med livsmedel. På grundval av detta föreslås ett förbud mot de farliga ämnen som är i nära kontakt med livsmedel (yrkande 9). Enligt samma motion yrkande 1 denna del och i motion 2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del framhålls att det behövs ett RoHS-direktiv för textilier.

I kommittémotion 2011/12:MJ282 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 12 uppmärksammas också behov av att påskynda ett förbud mot fosfater i tvätt- och maskindiskmedel. Sverige har sådana förbud, och inom EU pågår arbetet för att införa ett motsvarande förbud mot fosfater i tvätt- och maskindiskmedel. Sverige borde emellertid bistå enskilda länder att skyndsamt införa nationella förbud. Det skulle kunna skynda på EU-processen samt underlätta även för Ryssland att få ett fosfatförbud för tvätt- och diskmedel.

Enligt motion 2011/12:MJ335 av Karin Granbom Ellison (FP) håller kadmium på att bli ett folkhälsoproblem. Många svenskar utsätts för så mycket kadmium att det finns risk att det bidrar till skador på skelett och njurar. En av de enskilt största källorna till kadmium i reningsverken kommer från konstnärs- och hobbyfärger – ett av de få områden där kadmium i dag är tillåtet i konsumentprodukter. Kadmium i konstnärs- och hobbyfärger bör därför förbjudas.

Enligt motion 2011/12:MJ441 av Lars Isovaara (SD) behövs ett totalförbud mot användning av rotenon. Nervgiftet rotenon används för att döda fiskar. Tidigare rotenonbehandlades sjöar för att därefter kunna användas som inplanteringsvatten för exempelvis olika laxfiskar. Detta förfarande är numera förbjudet. Rotenon är dock, enligt en vattendom från 2001, möjligt att använda på dispens. Under sommaren 2011 användes rotenon bl.a. i Hornavan i Arjeplog enligt motionären.

I motion 2011/12:MJ321 av Roland Utbult (KD) uppmärksammas att det behövs riktlinjer för kommunerna när det gäller hantering av bly i fiskeredskap. Bly används som sänke i olika fiskeredskap som t.ex. garn och ryssjor. En fiskare kan ha ett stort antal ryssjor och i varje ryssja finns ca 2 kg bly. När fiskaren kasserar sina redskap hamnar blyet i sophanteringen. Omhändertagandet av fiskeredskapen är otillfredsställande i de allra flesta kommuner längs hela vår kust. I Sverige handlar det om tonvis med bly varje år.

Enligt motion 2011/12:So217 av Anita Brodén (FP) yrkande 4 är det ett miljöproblem att kvicksilver läcker från kyrkogårdar. Problemet behöver beaktas eftersom kvicksilvret är svårnedbrytbart. I miljön kan kvicksilver ändra form till metylkvicksilver, som är den giftigaste formen av kvicksilver.

Utskottets ställningstagande

Perfluorerade ämnen

Utskottet vill inledningsvis redovisa att vissa perfluorerade ämnen regleras i EU-lagstiftningen. Ett direktiv för att begränsa användningen av PFOS och PFOS-relaterade ämnen antogs den 12 december 2006 (2006/122/EG). Direktivet innebär ett förbud mot PFOS och ämnen som kan brytas ned till PFOS i kemiska produkter och varor. I stort sett all kvarvarande befintlig användning är dock undantagen från förbudet, exempelvis vissa applikationer inom den fotolitografiska och fotografiska industrin, inom förkromning samt inom användningen av hydrauloljor inom flygindustrin. Reglerna i direktiv 2006/122/EG om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat har införlivats i bilaga XVII i Reachförordningen.

Kemikalieinspektionen har uppmärksammat fluorerade ämnen (PFAS) i sin avrapportering av regeringsuppdraget som gällde att göra en bred genomgång av EU:s lagstiftning och andra styrmedel på EU-nivå med betydelse för kemikaliehantering (Kemikalieinspektionen, rapport 1/2012).

Vissa fluorerade ämnen har enligt rapporten fått en mycket stor spridning i samhället och ingår i många konsumentprodukter. Några av ämnena är extremt långlivade i miljön och en del är bioackumulerande och giftiga. Vissa är förbjudna eller strängt begränsade (PFOS och PFOA). Andra varianter hittas i miljön och i blod hos människor. Halterna ökar även om de fortfarande är ganska låga. Kunskaperna om eventuella farliga egenskaper hos ämnena är ibland mycket dåliga. Kemikalieinspektionen anser att det finns en risk för allvarliga långsiktiga problem om dessa stabila ämnen visar sig ha i dag okända farliga egenskaper, när de redan är så spridda i miljön och visar tendenser till stigande halter, som dessutom kan tänkas öka om ämnena får en ökad användning. Kunskaperna om fluorerade ämnen ökar genom ny forskning. I Australien, USA och Kanada har man tagit

fram särskilda handlingsplaner för att analysera läget och bedöma eventuella risker. Kemikalieinspektionen anser att även EU behöver ta fram en handlingsplan för fluorerade ämnen som en prioriterad fråga.

Underlaget kommer att bli föremål för fortsatta överväganden inom Miljömålsberedningen. Som tidigare redovisats har Miljömålsberedningen föreslagit etappmål om särskilt farliga ämnen både när det gäller kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper och information om farliga ämnen i varor. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet vill också uppmärksamma att Kemikalieinspektionen i handlingsplanen framhåller att kemiska analyser ska genomföras och vara inriktade bl.a. på perfluorerade ämnen. Analyser genomförs både som en grund för att planera tillsynsinsatser och för att följa upp genomförda tillsynsprojekt under åren 2011–2014. Utgångspunkten för alla åtgärder är att barn och kemiska risker särskilt bör beaktas.

Mot denna bakgrund noterar utskottet med tillfredsställelse att det pågår arbete som har resulterat i bedömningar om behov och förslag till åtgärder på såväl nationell som internationell nivå. Utskottet förväntar sig även fortsättningsvis insatser på grundval av de risker som kan finnas med perfluorerade ämnen.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2011/12:MJ281 (V) yrkande 10 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Azofärgämnen i livsmedelsförpackningar m.m.

Plastmaterial som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel regleras på EU-nivå. För att skydda konsumenternas hälsa har EU bl.a. fastställt gränsvärden för halter av ämnen som kan migrera från plastmaterial som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Plastmaterial, ämnen och gränsvärden är föremål för löpande översyner i den genomförandekommitté som hanterar det praktiska arbetet med att uppdatera och anpassa tillämpningen av EU-regelverket. Användningen av livsmedelsförpackningar och plaster som har infärgats med azofärger bedöms vara mycket begränsad enligt Miljödepartementet. Utskottet avstyrker därmed motion 2011/12:MJ281 (V) yrkande 9.

Kemikalier i textilier

Beträffande begränsning av kemikalier i textilier noterar utskottet med tillfredsställelse att Kemikaliinspektionens ovannämnda rapport innehåller förslag till nya regler för kemikalier i textilier, kläder och skor. Textilier kan innehålla kemikalier som har hälso- eller miljöfarliga egenskaper. Det kan vara ämnen som är allergiframkallande, cancerframkallande eller skadliga för vattenmiljön. Det finns en mängd miljömärkningskriterier och andra frivilliga begränsningslistor som gäller kemikalieinnehåll i textilier. Enligt rapporten är det vanligt att inköpare av textilier ställer krav på att

sådana listor ska följas. Begränsningslistorna är dock inte enhetliga och skiljer sig i detaljer i fråga om urvalet av kemikalier, gränsvärden och verifieringsmetoder. Hanteringen av olika krav är administrativt betungande.

Det behövs därför regler på EU-nivå med enhetliga krav på kemikalier i textilier som delvis kan ersätta kriterierna i miljömärkningar och frivilliga begränsningslistor. Kemikalieinspektionen föreslår att Sverige ska arbeta för att regler om kemikalier i textilier införs i EU-förordningen om fibermärkning. Sverige bör bidra till den översyn som kommissionen ska göra av kemikaliefrågorna i den förordningen senast i september 2013.

Utskottet utgår från att frågan blir föremål för fortsatta överväganden inom Miljömålsberedningen kopplat till den strategi som tas fram för Sveriges arbete inom EU och internationellt för en giftfri miljö (dir. 2011:50). Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2012. Med hänvisning till detta avstyrker utskottet motion 2011/12:MJ281 (V) yrkande 1 i denna del och motion 2011/12:MJ208 (S) i denna del i den mån motionsförslagen inte kan anses tillgodosedda.

Fosfater i tvättmedel och maskindiskmedel

När det gäller fosfater i tvättmedel och maskindiskmedel röstade Europaparlamentet i november 2011 igenom kommissionens förslag om att förbjuda fosfater i tvättmedel och maskindiskmedel från 2013 respektive 2017. En överenskommelse träffades med rådet den 14 december 2011, så ett förbud kommer att införas. Enligt utskottet är detta ett välkommet beslut. Utskottet vill samtidigt uppmärksamma att regeringen i december 2007 beslutade att förbjuda användningen av fosfater i tvättmedel i Sverige. Under det svenska ordförandeskapet i EU arbetade Sverige för att avskaffa fosfater i tvätt- och maskindiskmedel inom hela EU. De europeiska miljöministrarna kom i december 2009 överens om att kommissionen så snabbt som möjligt skulle ta fram ett förslag till förbud mot fosfater i tvätt- och rengöringsmedel inom hela EU. Sverige arbetade också intensivt med EU:s strategi för Östersjöregionen för att påskynda ett fosfatförbud.

Sverige tog också beslut om att utöver det tidigare förbudet mot fosfater i tvättmedel införa ett nationellt förbud mot fosfater i maskindiskmedel för konsumenters enskilda bruk. Förbudet trädde ikraft den 1 juli 2011. Enligt utskottets bedömning har regeringens och därmed Sveriges initiativ i frågan haft betydelse för förbudet inom EU. Utskottet föreslår mot bakgrund av detta att motion 2011/12:MJ282 (V) yrkande 12 lämnas utan vidare åtgärd.

Kadmium

Beträffande kadmium konstaterar utskottet att det finns ett stort antal regler på EU-nivå som har betydelse för kadmium. Enligt Kemikalieinspektionen är dessa regler i dagsläget inte tillräckliga för att nå miljömålet att exponeringen för kadmium ska begränsas till säkra nivåer. Det pågår ett

samarbete mellan de berörda myndigheterna Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Livsmedelsverket för att identifiera vilka åtgärder som behövs på området.

Kemikalieinspektionen arbetar med frågan om vilka cancerframkallande kadmiumföreningar som bör anmälas till kandidatlistan och tillståndsprövningen i Reach, liksom med frågan om andra kadmiumföreningar bör klassificeras som särskilt farliga.

Begränsningsåtgärder borde enligt inspektionen övervägas för t.ex. kadmiumhaltiga konstnärsfärger. Detta föreslås också i den tidigare nämnda handlingsplanen, och underlag ska tas fram för eventuella begränsningsförslag i Reach i fråga om konstnärsfärger och andra kadmiumkällor som i dag inte täcks av begränsningar.

Miljömålsberedningen har också uppmärksammat frågan och bedömer att regeringen bör ge Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket och Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå ett etappmål för exponeringen för kadmium via livsmedel, inklusive förslag till åtgärder och styrmedel på nationell nivå (SOU 2011:34).

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2011/12: MJ335 (FP) i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Rotenon

Ämnet rotenon är förbjudet (Kemikalieinspektionens föreskrifter KIFS 2010:1). Enligt uppgift från Miljödepartementet är ämnet rotenon för närvarande föremål för en utvärdering inom EU:s översynsprogram. Storbritannien är rapporterande land och en rapportering förväntas under hösten 2012. Utskottet konstaterar att det pågår ett arbete inom EU när det gäller användningen av rotenon. Utskottet utgår från att resultatet av utvärderingen kommer att få en avgörande betydelse för den fortsatta hanteringen av detta ämne. Därmed kan motion 2011/12: MJ441 (SD) lämnas utan vidare åtgärd.

Blyavfall från fiskeredskap

Bly i fiskeredskap har uppmärksamats i en rapport från Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket. Åtgärder föreslogs för att begränsa blyinnehållet i sportfiskeredskap samt i fiskeredskap för yrkes- och husbehovsfiske. Detta gällde dock inte hanteringen av uttjänta fiskeredskap (Rapport 3/07 Bly i varor – ett regeringsuppdrag rapporterat av Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket). Sportfiskesänken ingår vidare i ett underlag för riskhanteringsåtgärder under Reach som Kemikalieinspektionen tog fram och skickade till Echa. Frågan om fiskesänken och ammunition kommer enligt Miljödepartementet att bli föremål för fortsatt beredning av Echa under maj eller juni 2012.

Reach omfattar råvaror, ämnen och preparat men inte avfall. Enligt uppgift från Miljödepartementet har inte frågan om hantering av uttjänta blyinnehållande fiskeredskap hanterats tidigare av Regeringskansliet. I den redovisade rapporten konstaterades att avfallsledet kan innebära problem på grund av blyinnehåll. Däremot föreslogs inga åtgärder för detta.

I förslagen till nya etappmål som har lämnats av Miljömålsberedningen ingår mål om information om farliga ämnen i varor. Information om hälso- och miljöfarliga ämnen i varor är en förutsättning för att minska riskerna vid hantering i samband med tillverkning och användning och i avfallsledet. Det pågår också en översyn av avfallsområdet (dir. 2011:66). Utredaren ska utreda och föreslå åtgärder för att främja användningen av avfall som en resurs. Även potentialen för att förbättra omhändertagandet av det farliga avfallet för att minimera spridningen av farliga ämnen ingår i översynen.

Mot denna bakgrund konstaterar utskottet att det pågår olika aktiviteter där frågan om hanteringen av bly i uttjänta fiskeredskap bör kunna uppmärksammas. Utskottet utgår från att så blir fallet eftersom bly ingår i gruppen särskilt farliga ämnen. Sådana ämnen behöver en särskilt reglering på grund av sina allvarliga hälso- eller miljöskadliga egenskaper. Med hänvisning till detta föreslår utskottet att motion 2011/12:MJ321 (KD) lämnas utan vidare åtgärd.

Kvicksilverläckage från begravningsplatser

När det gäller frågan om kvicksilverläckage från begravningsplatser har utskottet fått information om att denna fråga inte har varit föremål för någon utredning i Sverige. Av en rapport som har tagits fram på uppdrag av Europeiska miljöbyrån framgår att kvicksilverläckage från kyrkogårdar till miljön inte har undersökts i någon större utsträckning i Europa. Det kan dock enligt rapporten finnas skäl att uppmärksamma frågan (Mercury in dental use, Environmental implications for the European Union May 2007).

Miljödepartementet uppger att läckage från jordfästa människor på kyrkogårdar inte anses vara något problem i Sverige. Bedömningen grundas på att huvuddelen av de avlidna i Sverige kremeras, varefter askan urnsätts till skillnad från i många länder där de döda begravs i jorden. Vid kremeringen avgår kvicksilver från amalgam till luften. Det är ett välkänt fenomen, och krematorierna har olika lösningar på detta. Den teknik som rekommenderas är att använda aktiv-kol-filter, vilket görs på de krematorier som har rening (82 procent 2009).

Den 15 januari 2009 beslutade regeringen att införa ett generellt förbud mot kvicksilver från den 1 juni 2009. Förbudet innebär bl.a. att tandfyllningar med dentalt amalgam inte längre får göras, med ett visst tidsbegränsat undantag. I praktiken innebär förbudet att alternativa tekniker måste användas i bl.a. tandvården. Förbudet mot kvicksilver är en effektiv åtgärd för att minska halterna av ämnet i miljön.

Problem med kvicksilver som tillförs till miljön i Sverige handlar, enligt vad utskottet erfarit, i dag framför allt om luftemissioner som uppstår vid förbränning av fossila bränslen, vilken i första hand sker utanför Sveriges gränser. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2011/12:So217 (FP) yrkande 4 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Nanoteknik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S och V) om att regeringen bör arbeta för att Reach ska omfatta nanopartiklar.

Jämför reservation 9 (S, MP, V).

Motionerna

I både motion 2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del och kommittémotion 2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 6 uppmärksammas att Reach bör omfatta nanopartiklar. I den sistnämnda motionen påpekas även att ett anmälningsskrav för de produkter som innehåller nanomaterial behöver införas. Enligt kommittémotion 2011/12:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 27 i denna del bör regeringen arbeta för att nanopartiklar införs på Reachs kandidatlista.

Utskottets ställningstagande

Kunskaperna om hälso- och miljöeffekter av nanomaterial och nanopartiklar är bristfälliga. Utskottet finner det därför positivt att det under senare år har skett ett omfattande utredningsarbete om såväl riskerna med nanomaterial som behovet av reglering.

Kemikalieinspektionen lämnade den 25 februari 2010 rapporten Säker användning av nanomaterial – behov av reglering och andra åtgärder till regeringen. Rapporten är ett svar på ett regeringsuppdrag att analysera behovet av reglering eller andra åtgärder inom EU och nationellt för att uppnå en god utvärdering av miljö- och hälsoriskerna med nanomaterial. Kemikalieinspektionen granskar i rapporten vilket skydd befintlig lagstiftning ger och föreslår flera åtgärder. Bland annat föreslås att

- en internationellt överenskommen definition av nanomaterial och testmetoder för nanomaterial tas fram
- Reachförordningen ses över och anpassas så att den kan tillämpas på nanomaterial
- ett anmälningsskrav för produkter som innehåller nanomaterial införs inom EU

- ytterligare medel avsätts för studier av hälso- och miljörisker med nanomaterial både hos svenska forskningsfinansiärer och inom EU:s ramprogram för forskning
- Sverige bör verka för att hälso- och miljöaspekter när det gäller nanomaterial tas upp i EU:s kommande handlingsplan för nanoteknik.

I mars 2011 redovisade Kemikalieinspektionen regeringsuppdraget att ta fram en handlingsplan för en giftfri vardag. Ett prioriterat område var att ta fram ytterligare kunskap om i synnerhet nanomaterial. I handlingsplanen föreslår Kemikalieinspektionen bl.a. att särskilda medel tillsätts för en satsning på forskning inom området. Angelägna områden som pekas ut är forskning om hormonstörande ämnen, samverkans effekter mellan olika kemikalier samt hälso- och miljörisker med nanomaterial.

Även i Miljömålskommitténs betänkande, som redovisades i mars 2011, föreslås etappmål om dels ämnens hälso- och miljöegenskaper, dels farliga ämnen i varor (se även tidigare avsnitt).

I mars 2012 redovisade Kemikalieinspektionen regeringsuppdraget om Bättre EU-regler för en giftfri miljö (rapport 1/2012). Kemikalieinspektionen framhåller att det finns ett stort behov att förbättra kunskapen om nanomaterial som används och som finns i varor på marknaden samt materialens eventuella hälso- eller miljöskadliga egenskaper. Det pågår vidare ett arbete inom OECD med att utveckla testmetoder. Frågan behandlas i EU:s vetenskapliga kommittéer, där det bl.a. sker en utvärdering av UV-filter med nanoegenskaper som används i solskyddsprodukter. En preliminär definition av begreppet nanomaterial har tagits fram av kommissionen. Under 2012 kommer kommissionen att följa upp en tidigare rapport om regleringsaspekter på nanomaterial.

När det gäller en allmän bedömning av eventuella risker med nanomaterial anser Kemikalieinspektionen att Reach är otillräcklig, och inte heller kan användas för att få bred kunskap om vilka produkter med nanomaterial som finns på marknaden. Kemikalieinspektionen anser därför att Sverige bör stödja en utveckling i EU av särskilda regler om nanomaterial som ett komplement till Reach.

Under 2012 förväntas vidare ett meddelande från Kommissionen som svar på ett betänkande från Europaparlamentet. Kommissionen har nyligen utfärdat en rekommendation om en definition av nanomaterial (2011/696/EU).

Kemikalieinspektionens rapport utgör ett underlag för Miljömålsberedningens arbete med att ta fram en strategi. Avrapportering förväntas i juni 2012. När det gäller de förslag till etappmål som Miljömålsberedningen hittills har lämnat avser regeringen att fatta beslut under våren 2012 enligt uppgift från Miljödepartementet.

Mot denna bakgrund konstaterar utskottet att det pågår många insatser som syftar till att utveckla ny kunskap om nanomaterial och nanopartiklar. Utskottet välkomnar denna inriktning eftersom kunskap är en viktig faktor för att såväl driva frågan inom bl.a. EU-samarbetet om en skärpt reglering

som att få till stånd en sådan. Med hänvisning till detta anser utskottet att motion 2011/12:MJ208 (S) i denna del samt kommittémotionerna 2011/12: MJ281 (V) yrkande 6 och 2011/12:MJ382 (S) yrkande 27 i denna del bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Bekämpningsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om parakvat (V), tillstånd för myggbekämpning (KD) och växtskyddsmedel (M).

Motionerna

I kommittémotion 2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 17 begärs att regeringen redovisar för riksdagen på vilket sätt den har arbetat med parakvatfrågan sedan riksdagsbeslutet i april 2011. Beslutet innebar bl.a. att Sverige inom EU och internationellt skulle fortsätta att arbeta för att användningen av bekämpningsmedlet parakvat stoppas.

I motion 2011/12:MJ347 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 1 uppmärksammas myggbekämpningen i de områden som är drabbade av massförelkomst av mygg. Enligt motionären är det beklagligt att verksamheten med att bekämpa myggen inte ges längre framförhållning än ett år, och därför föreslår motionären att femåriga tillstånd ska ges i de drabbade områdena.

Enligt motion 2011/12:MJ350 av Betty Malmberg och Eva Bengtson Skogsberg (båda M) kommer delar av den svenska odlingen att sakna tillgång till ett effektivt växtskydd. Problemet är bl.a. att Kemikalieinspektionen inte tar hänsyn till produktionens behov av ett speciellt växtskyddsmedel. Det bör därför införas som en del i Kemikalieinspektionens uppdrag att beakta miljökonsekvenserna av export av växtskyddsmedel (yrkande 1). Kemikalieinspektionen och andra länder i Europa tolkar EU:s regler olika. Svensk odling av lök, morötter, palsternacka och bruna bönor är aktuella exempel. Användningen av de två viktigaste växtskyddsmedlen är förbjuden i Sverige sedan 2011, medan medlen fortfarande är godkända i de flesta europeiska länder. Man behöver därför säkerställa att berörda medlemsstater harmoniserar tolkningen av den nya växtskyddsmedelsförordningen i fråga om godkännande och utfasning av växtskyddsmedel (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Parakvat

När det gäller parakvat konstaterar utskottet att denna fråga uppmärksammades våren 2011 i betänkande 2010/11:MJU15 Kemikaliekontroll. Utskottet lyfte fram att det var viktigt att Sverige inom EU och internationellt fortsatte att verka för att användningen av parakvat som bekämpningsmedel stoppas. Svenska och europeiska lantbrukare behövde vidare ges förutsättningar för att sluta köpa djurfoder som odlats med hjälp av parakvat. Utskottet förslög att riksdagen skulle ge regeringen till känna vad utskottet hade anfört. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2010/11:226).

På grundval av detta förhållande är det enligt utskottets mening positivt att regeringen i budgetpropositionen för 2012 för utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård redovisar dels sin uppfattning om användningen av parakvat som bekämpningsmedel, dels de åtgärder som har vidtagits med anledning av riksdagens tillkännagivande (prop. 2011/12:1).

Regeringen uppger att man anser att krafttag behöver tas för en global utfasning av det giftiga bekämpningsmedlet parakvat och att man agerar för att detta ska ske. Sverige verkar genom EU för att parakvat ska läggas till i Rotterdamkonventionen. Förslaget att ämnet ska tas upp granskas för närvarande av Rotterdamkonventionens expertkommitté.

Även branschen och konsumenterna har enligt regeringen möjlighet att ställa krav på hur produktionen av en vara ska gå till. Detta är möjligt genom att t.ex. efterfråga certifierade varor och genom att branschen arbetar för att certifieringen tar ansvar för angelägna frågor såsom användningen av bekämpningsmedel. Det är viktigt att det finns ett samarbete inom EU för att de krav som ställs ska ge effekt.

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att regeringen aktivt driver frågan i enlighet med riksdagens önskemål. Mot denna bakgrund finns det ingen anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida. Motion 2011/12:MJ281 (V) yrkande 17 avstyrks.

Myggbekämning

Utskottet har tidigare behandlat frågan om myggbekämpning, senast i betänkande 2010/11:MJU15. Utskottet redovisade att det biologiska bekämpningsmedlet Vectobac G, med den verksamma substansen Bti, har använts vid myggbekämpning i nedre Dalälvsområdet. Bekämpningen har skett genom flygbesprutning. Kemikalieinspektionen beslutade den 19 mars 2010 att godkänna bekämpningsmedlet. Enligt 14 kap. 7 § miljöbalken (1998:808) får dock kemiska och biologiska bekämpningsmedel inte spridas från luftfartyg. Utskottet konstaterade att det krävs dispens för att flygbespruta ett område, oavsett om produkten är godkänd eller inte. Utskottet konstaterade vidare att nedre Dalälven är ett område som är värdefullt ur naturvårdssynpunkt och att det därför har utpekats som ett s.k. Natura 2000-område. Enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (1998:808) krävs tillstånd

för att vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. I fråga om det nu väcka motionsförslaget om att 5-åriga tillstånd bör beviljas för myggbekämpning har utskottet fått information från Miljödepartementet om att det inte har inkommit några ansökningar som avser 5-åriga tillstånd. Frågan har därför inte behandlats. Utskottet avstyrker motion 2011/12: MJ347 (KD) yrkande 1.

Växtskyddsmedel

Det finns två EU-rättsakter som särskilt berör växtskyddsmedel, vilka trädde i kraft under 2009:

- Växtskyddsmedelsförordningen (EG) nr 1107/2009 som reglerar utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (godkännande).
- EU-direktiv 2009/128/EG om att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel.

Nya krav och processer har införts genom växtskyddsmedelsförordningen, och de tillämpas från den 14 juni 2011. Syftet med den nya växtskyddsmedelsförordningen är i första hand att säkerställa en hög skyddsnivå för både människors och djurs hälsa och för miljön. Samtidigt ska de nya reglerna ta bort de handelshinder för växtskyddsmedel som finns mellan medlemsstaterna. Förordningen innebär även att prövning och godkännande av växtskyddsmedel ska harmoniseras i större utsträckning inom EU.

Vid prövningen av växtskyddsmedel är samarbetet mellan medlemsstaterna ett viktigt inslag. EU:s länder har delats upp i tre zoner. Sverige tillhör den norra zonen tillsammans med Danmark, Estland, Finland, Lettland och Litauen. Länderna inom varje zon ska samarbeta om utvärdering och riskbedömning av växtskyddsmedel. Det slutgiltiga beslutet om ett medel ska godkännas fattas dock av varje enskilt land. Vid sådana beslut kan länderna ställa egna villkor för att minska riskerna. Ett EU-land kan vägra att godkänna ett medel om specifika förhållanden i landet gör att användningen av medlet kan leda till oacceptabla risker för människors eller djurs hälsa eller för miljön. Medel som används i växthus och för behandling av utsäde ska emellertid utvärderas av ett land för hela EU.

Ämnen som är cancerframkallande eller påverkar arvsmassan (mutagena ämnen) eller fortplantningen (reproduktionstoxiska ämnen) får inte längre användas i växtskyddsmedel annat än i undantagsfall. Detsamma gäller hormonstörande och särskilt miljöfarliga ämnen. Ämnen med vissa andra, inte fullt lika allvarliga, hälso- och miljöegenskaper ska identifieras som kandidatämnen. När ett land granskar ansökningar om att släppa ut växtskyddsmedel som innehåller kandidatämnen ska en jämförelse göras med andra medel och metoder för att se om medlet går att byta ut, dvs. substitutionsprincipen ska tillämpas.

EU-direktiv 2009/128/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel syftar till att minska de risker och konsekvenser som användningen av bekämp-

ningsmedel innebär för människors hälsa och miljön. Syftet ska uppnås genom att användningen av integrerat växtskydd och andra alternativa metoder främjas. Naturvårdsverket har, i samråd med Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen, tagit fram ett förslag till genomförande av direktivet. Förslaget består huvudsakligen av en ny svensk förordning om användning av bekämpningsmedel. Utskottet har fått information om att förslaget för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Miljödepartementet räknar med att ett förslag kan tas fram till hösten 2012.

När det gäller principer och kriterier för godkännande av växtskyddsmedel har utskottet erfarit att Sverige, på samma sätt som alla andra medlemsländer, ska tillämpa EU:s växtskyddsmedelsförordning 1107/2009. Den ger inget utrymme att ta hänsyn till miljökonsekvenserna vid export av växtskyddsmedel.

Skillnader i hur länderna tillämpar bestämmelserna har uppmärksamats allt mer under de senaste åren. Mot bakgrund av att en olikartad tillämpning bl.a. kan snedvrیدا konkurrensen skrev landsbygdsminister Eskil Erlandsson och dåvarande miljöminister Andreas Carlgren till den ansvarige EU-kommissionären i december 2010. De framhöll behovet av att de gemensamma kraven tillämpas på ett korrekt och enhetligt sätt så att ett stärkt miljöskydd och likvärdiga konkurrensvillkor inte äventyras. Ett exempel på när godkännandeprocessen tillämpas olika inom EU-länderna är när länder, utan omprövning, förlänger godkännandet för produkter som enligt bestämmelserna inte borde få fortsatt godkännande.

I den ovannämnda rapporten redovisas erfarenheter av tidigare strategier bl.a. för ogräsmedlet Stomp. Det godkändes ursprungligen 1982 och användningen kom senare att utvidgas. Vid en nationell omprövning 1993 begränsades användningen av Stomp till att gälla endast lök, morötter och bruna bönor. Användningen av Stomp bedömdes vara oacceptabel från miljöskyddssynpunkt. Det gjordes en nationell risk-/nyttobedömning och det var endast för dessa grödor som nyttan bedömdes överväga riskerna.

Inskränkningen i användningsområdet var ett första steg i en avveckling av det verksamma ämnet pendimetalin. Detta har följts upp i de handlingsprogram för växtskyddsmedel som myndigheterna har tagit fram och som har beslutats av regeringen. Pendimetalin, som ett av få verksamma ämnen i växtskyddsmedel, är föremål för utfasning enligt definitionen av särskilt farliga ämnen enligt miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, delmål 3.

Alla medlemsländer inom EU var skyldiga att ompröva sina nationella godkännanden för existerande växtskyddsmedel som innehöll pendimetalin senast 2007. Alla länder lyckades dock inte genomföra omprövningen i tid, och när den väl görs kan skillnader i ansökan och nationella förutsättningarna resultera i olika beslut. Detta har bl.a. inneburit att Danmark beslutade om ett fortsatt godkännande för Stomp.

I ansökan till den danska miljöstyrelsen hade dosen maximerats till högst 1,8 liter/ha och högst en behandling, medan ansökan till Kemikalieinspektionen från BASF (fortsatt godkännande) och senare från LRF

(dispens) innefattade en maximal dos om 5 liter/ha. År 2008 avslog Kemikalieinspektionen ansökan om ett fortsatt godkännande för Stomp SC eftersom användningen av medlet under de förutsättningar som ansökan angav visade en oacceptabel påverkan på miljön vad gäller förorening av vatten och inverkan på arter utanför målgruppen.

I detta sammanhang bör också uppmärksammas att det under de senaste åren har skett ett omfattande arbete på nationell nivå när det gäller olika frågor om växtskyddsmedel. Jordbruksverket har i samråd med Kemikalieinspektionen tagit fram en strategi för växtskyddsmedel. Strategin är ett resultat av ett regeringsuppdrag om hur jordbruks- och trädgårdsnäringen i framtiden kan vara förberedd när växtskyddsmedel fasas ut från marknaden. Syftet med strategin är att bibehålla förutsättningarna för en konkurrenskraftig produktion. Strategin har utarbetats i dialog mellan näringen och berörda myndigheter. Uppdraget har redovisats i rapporten Strategi för växtskyddsmedel Förslag till en arbetsmetod (Rapport 2011:38). Jordbruksverket har vidare fått ett fortsatt uppdrag av regeringen att i samråd med Kemikalieinspektionen vidareutveckla den föreslagna strategin för växtskyddsmedel. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2012.

Utskottet har vidare erfärut att det pågår ett utvecklingsarbete för att finna alternativa växtskyddsmedel. Bland annat har regeringen bidragit med finansiering till ett projekt som leds av näringen och ett projekt som bedrivs inom ramen för Stiftelsen Lantbruksforsknings verksamhet, vilka syftar till att finna möjliga alternativa bekämpningsmedel. Dessutom har medel avsatts till Sveriges lantbruksuniversitet för att inrätta ett kompetenscentrum och samarbetsforum för biologisk bekämpning av skadeorganismer.

Regeringen beslutade vidare den 22 december 2010 att inrätta ett växtskyddsråd inom Jordbruksverket. Växtskyddsrådet har till uppgift att sprida kunskap och vara ett forum för dialog och erfarenhetsutbyte i frågor som rör växtskyddets betydelse för en hållbar och konkurrenskraftig växtodling. I rådet diskuteras bl.a. forskning kring alternativa metoder, marknadsutveckling och omvärldsanalys. Skälen för att inrätta ett råd var att det sker stora förändringar inom växtskyddslagstiftningen. Syftet med de nya EU-reglerna är att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön, och förutsättningarna för växtodling kommer därmed att förändras. Växtskyddsrådet leds av Jordbruksverket. I övrigt finns representanter för Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, industrin, odlingsbranschen, forskningen och rådgivningsbranschen. Växtskyddsrådets verksamhet 2011 redovisas i rapport 2012:6.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det pågår ett omfattande arbete för att begränsa skadliga effekter av användningen av bekämpningsmedel, främja användningen av och öka kunskapen om alternativa bekämpningsmetoder och stödja jordbruks- och trädgårdsnäringen i denna omställning. Likaså bedömer utskottet att den gällande EU-regleringen leder till en ökad harmonisering. Utskottet föreslår med detta att motion 2011/12: MJ350 (M) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Kemikaliekrav vid upphandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag (MP) om hänvisning till SIN-listan vid teknikupphandling.

Jämför reservation 10 (S, MP, V).

Motionen

I motion 2011/12:MJ330 av Jan Lindholm och Kew Nordqvist (båda MP) yrkande 2 uppmärksammas möjligheten att vid teknikupphandling hänvisa till SIN-listan som en metod att påskynda utbytet av skadliga kemikalier mot mindre skadliga. Motionärerna påpekar att man i all upphandling bör ställa krav på att leverantören alltid ska använda de minst skadliga produkterna. Ett sätt att förtydliga kraven vid upphandlingar är att hänvisa till Chem Secs s.k. SIN-lista (Substitute It Now). Det är en lista över vilka kemikalier som kan bytas ut mot andra, mindre skadliga.

Utskottets ställningstagande

Internationella kemikalieseekretariatet Chem Sec är en ideell organisation som i samarbete med offentliga organisationer har utvecklat den s.k. SIN-listan (Substitute It Now). Listan är en förteckning över 378 kemikalier (april 2012) som har identifierats som ämnen med särskilt farliga egenskaper baserade på de kriterier som fastställts i EU:s förordning Reach. Syftet med listan är att den ska fungera som ett stöd för godkännandeprocessen enligt Reachlagstiftningen. Den ska även fungera som ett verktyg för företag och andra aktörer att ersätta farliga kemikalier med säkrare alternativ. Listan innehåller betydligt fler kemikalier än den första kandidatlistan över kemikalier som föreslås genomgå tillståndsprövning enligt Reach.

Utskottet har tidigare uppmärksammat att staten, landstingen och kommunerna har möjlighet att genom offentlig upphandling driva på utfasningen av farliga ämnen (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Miljöstyrningsrådet utvecklar kriterier för miljöanpassad upphandling som innehåller krav relaterade till miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Det finns bl.a. krav på att batterier, medicinsk utrustning, möbler och textilier inte ska innehålla vissa farliga ämnen, t.ex. bromerade flamskyddsmedel.

Miljöstyrningsrådets upphandlingskriterier består av förslag till miljökrav som kan användas vid upphandling av varor, tjänster och entreprenader. Under varje kriterieområde finns även relaterad information och vägledningar. Rådet arbetar även med andra former av stöd, såsom olika slags utbildningar. Bland annat har de en webbaserad utbildning och help-

desk på sin webbplats samt arrangerar konferenser och seminarier. På Miljöstyrningsrådets webbplats tillhandahålls en webbaserad utbildning om miljöhänsyn i offentlig upphandling.

Utskottet vill uppmärksamma att Miljöstyrningsrådet har en kemikalie-strategi som används vid utveckling och revidering av rådets upphandlings-kriterier. Miljöstyrningsrådet har som uppdrag att ta fram drivande miljökrav som har en högre ambition och som ligger över nivåer och nor-mer i gällande lagstiftning.

Utskottet vill vidare nämna att riksdagen har fattat beslut om nya rätts-medel m.m. på upphandlingsområdet (prop. 2009/10:180, bet. 2009/10:FiU22, rskr. 311). I lagen om offentlig upphandling (LOU) och lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) infördes den 15 juli 2010 en generell målsättningsparagraf som anger att upphandlande myndigheter och enheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn i sina upphandlingar om upphandlingens art motiverar detta. Bestämmelsen infördes mot bakgrund av bl.a. den ökade betoningen av miljöaspekter i unionsrätten och Sveriges inställning i dessa frågor.

Kemikalieinspektionen har gjort en genomgång av principerna för miljö-anpassad upphandling. I sammanhanget framgår bl.a. att kemikaliekrav ska kunna verifieras och att de miljökrav som ställs i upphandlingen ska kunna följas upp. Tekniska specifikationer kan innehålla krav som måste kunna verifieras genom mätningar. Kemikaliekrav kan i vissa fall vara svåra att följa upp med hänsyn till svårigheten för vissa leverantörer, sär-skilt i senare leverantörsled, att få tillgång till information om varors innehåll av kemiska ämnen (Kemikalieinspektionen, rapport 1/2012).

Utskottet anser att det är väsentligt att kriterier för att fasa ut farliga ämnen som kan användas vid offentlig upphandling fortsätter att utvecklas. Kunskapen om kriterierna bör även fortsättningsvis spridas både till upp-handlande enheter och till företag som är pådrivande för att fasa ut farliga ämnen. Enligt utskottets mening bör de etappmål som Miljömålsbered-ningen har föreslagit, som innefattar kunskap och information om miljö- och hälsofarliga egenskaper hos kemiska ämnen, underlätta detta arbete. Detta är enligt utskottets mening en viktig förutsättning för att krav som rör miljö- och hälsofarliga kemikalier ska kunna ställas vid upphandlingar. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2011/12: MJ330 (MP) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att en kemikaliepanel bör inrättas (S och V), om godkännande av BTI/Vectobac G (KD), villkor för företagare inom de gröna näringarna (M) och förbud mot olika ämnen som bisfenol, nonylfenoletoxilat och dekaBDE samt triklosan, triklokarban och silver som tillsatser i konsumentprodukter (S och V).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkandena 2010/11:MJU15 Kemikalikontroll och 2010/11:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Riksdagen avslag då motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. EU:s kemikalielagstiftning Reach, punkt 1 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12: MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del,

2011/12: MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 1 i denna del och 2 samt

2011/12: MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 26, 27 i denna del och 28.

Ställningstagande

Vi behöver säkrare kemikalier. Sverige måste därför driva en kraftfull politik inom EU så att de regler som finns på EU-nivå skärps. EU:s regelverk bör också ge enskilda länder större möjlighet att införa strängare regler av miljö- och folkhälsoskäl. Det är också rimligt att en högre politisk miljöambition ska kunna vara ett skäl för att godkänna strängare regler i ett medlemsland. EU:s kemikalielagstiftning Reach började som ett ambitiöst projekt men har successivt urvattnats. Reach är därför i stort behov av förändringar för att förbättra hanteringen av kemikalier i EU. Vi anser att Sverige bör ta initiativ till att skärpa Reachs regler. Här följer några exempel på detta.

Principen om att farliga kemikalier ska ersättas med mindre farliga alternativ måste skärpas i Reach. Denna ersättningsprincip, substitutionsprincipen, måste också vara fortsatt stark i andra regler som gäller kemikalier. Det finns ingen anledning att utsätta vare sig konsumenter eller miljö för onödiga risker. Försiktighetsprincipen måste stärkas och lågvolyämen behövs inkluderas. Vi anser att regeringen ska arbeta för att EU:s arbete med att föra upp farliga ämnen på kandidatlistan intensifieras. Fler ämnen ska innefattas av tillståndskrav, och en kontroll av efterlevnad av Reach måste utvecklas.

Regeringen måste också särskilt uppmärksamma de hormonstörande ämnena genom att stödja forskning, genom att inom EU arbeta för att fler konstaterat hormonstörande ämnen kommer upp på Reachs kandidatlista och genom att arbeta för att dessa ämnen klassas med större försiktighet än tidigare och får tuffare gränsvärden. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Kemikalieanvändningen, punkt 2 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:MJ330 av Jan Lindholm och Kew Nordqvist (båda MP) yrkande 1 och

2011/12:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 24.

Ställningstagande

Vi är bekymrade över att riksdagen efter förslag från regeringen har omformulerat miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Enligt vår uppfattning innebär detta att regeringen har minskat ambitionerna om vad som ska uppnås. Vi anser också att det i dag saknas konkreta förslag från regeringen för att nå målet. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen och redovisa vilka åtgärder man tänker vidta för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Vi konstaterar också att kunskapen om hur kemikalier påverkar oss människor och ekosystemen är begränsad och i många fall närmast obefintlig. Försiktighetsprincipen måste vidare tillämpas på kemikalieområdet. Vi behöver därför snabbt öka ambitionerna när det gäller att minimera användningen av farliga kemikalier i vår omgivning. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Vision om en giftfri miljö m.m., punkt 3 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del.

Ställningstagande

Sverige behöver en vision om en giftfri miljö: ”Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.” Kunskapen om hur kemikalier används och hur de påverkar såväl människor som natur är bristfällig. Slutsatsen är att vi behöver en säker kemikalieanvändning. Reglering, kontroll och tillsyn måste därför bli bättre. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Barnperspektiv i kemikaliepolitiken, punkt 5 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 29.

Ställningstagande

Barn är extra känsliga för kemikalier. Det har visats sig att företag som säljer leksaker är okunniga om kemikalier i leksaker och de regler som finns inom EU för kemikaliehantering enligt en undersökning som Kemikalieinspektionen och Konsumentverket genomförde 2005. Kemikalieinspektionen har också i en tillsynsinsats avslöjat 14 leksaksföretag som har använt bly i leksakerna. EU har också pekat ut en rad parfymprodukter som är extra allergiframkallande för barn. Dessa kan förekomma i hygienprodukter. Många föräldrar är i dag oroliga för vilka kemikalier deras barn utsätts för, inte minst efter avslöjandet om förekomsten av bisfenol-A i nappflaskor. Barnperspektivet i kemikaliepolitiken behöver därför lyftas fram och analyseras. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Förbud mot parabener, punkt 6 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12: MJ444 av Carina Herrstedt (SD).

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ta initiativ till ett förbud som gäller parabener i produkter som är avsedda för småbarn. Parabener är en grupp av kemikalier som används som konserveringsmedel i livsmedelstillsatser men även i kosmetika. Många parabener har visat sig vara hormonstörande. I Danmark har man infört ett förbud mot dessa kemikalier i produkter som är avsedda för småbarn. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Förbud mot PFOA, punkt 7 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12: MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Perfluorerade ämnen, däribland PFOA återfinns nästan överallt i miljön. Vanliga produkter där perfluorerade ämnen kan ingå är impregnerat papper och textilier, rengöringsmedel och brandsläckningsskum. En reglering av PFOA är på gång inom EU, men vi anser att Sverige bör gå före och införa nationella begränsningar mot PFOA i varor som barn kommer i kontakt med, varor som kommer i kontakt med livsmedel och som finns i kläder. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Förbud mot rotenon, punkt 9 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12: MJ441 av Lars Isovaara (SD).

Ställningstagande

Nervgiftet rotenon används för att ta död på fiskar genom att giftet slår ut fiskarnas syresättningsförmåga. Tidigare rotenonbehandlades sjöar för att därefter kunna användas som inplanteringsvatten för exempelvis olika laxfiskar. Detta är numera förbjudet. Rotenonbehandling är dock, enligt en vattendom från 2001, möjlig att använda på dispens. Under sommaren 2011 användes nervgiftet bl.a. i Hornavan i Arjeplog. Rotenonbehandling innebär att vattnet varken kan användas som dricksvatten, badvatten eller som fiskevatten. Vid försök på möss har Rotenon kunnat kopplas till Parkinsons sjukdom. Jag anser därför att det behövs ett totalförbud mot användning av rotenon. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Kemikalier i textilier m.m., punkt 10 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del och 2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

EU:s kemikalielagstiftning Reach behöver bli bättre. Det är också viktigt att mer specifika lagstiftningar som reglerar användningen av kemikalier inte tunnas ut eller försvagas på grund av Reach. Vi anser att det behövs ett RoHS-direktiv för textilier eller att regler som förbjuder användningen av farliga ämnen i textilier införs i Reach. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Nanoteknik, punkt 11 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12: MJ208 av Carina Hägg (S) i denna del,
2011/12: MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 6 och
2011/12: MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 27 i denna del.

Ställningstagande

Det behövs både bättre kunskap och regler om nanotekniken och nanopartiklar. Nanoteknik innebär att man ändrar partikelstorlek, vilket gör att ämnen kan få andra egenskaper än normalt. Tekniken kan användas inom många områden. I dag används det främst för ytbeläggningar, men användningen ökar inom alla branscher. I och med att storleken på partiklarna ändras påverkas miljö och hälsa på ett annat sätt än med större partiklar. Kunskapsläget är fortfarande mycket begränsat varför det behövs höga säkerhetskrav samt ökad forskning inom området. Reachförordningen behöver ses över så att den även omfattar nanopartiklar, och anmälningskrav för de produkter som innehåller nanomaterial behöver införas. Nanopartiklar bör granskas för att se om de uppfyller kraven för att införas på kandidatlistan. Vi anser att Sverige bör ta initiativ till att nanopartiklar införlivas i Reach. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Kemikaliekrav vid upphandling, punkt 13 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12: MJ330 av Jan Lindholm och Kew Nordqvist (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Som stor upphandlare bör samhället, med staten som organisatör och samordnare, gärna i samverkan med privata kunder, i all upphandling ställa krav på att leverantören alltid ska använda de minst skadliga produkterna. Ett sätt att förtydliga vad som avses i upphandlingarna är att hänvisa till Chem Secs s.k. SIN-lista. Det är en lista som ständigt uppdateras och som ger den senaste kunskapen från all världens forskning på kemikalieområdet om hur man på bästa sätt kan minimera riskerna genom att ersätta ett kemiskt ämne med det minst farliga alternativet för stunden. SIN står för Substitute It Now och är alltså en lista över vilka kemikalier som kan bytas ut mot andra, mindre skadliga.

Vi anser att det är regeringens uppgift att i ökad utsträckning organisera samordnad teknikupphandling för att påskynda utvecklingen mot mindre skadliga produkter. I detta arbete bör SIN-listan användas som ett kvalificerat verktyg för att styra mot en snabb ersättning av farliga kemikalier i alla produkter. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:So217 av Anita Brodén (FP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om läckande kvicksilver från kyrkogårdar.

2011/12:Ub461 av Mikael Damberg m.fl. (S):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en global kemikaliepanel och att regeringen ska verka för att en sådan kommer till stånd.

2011/12:MJ208 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kemikaliesamhället.

2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar av Reach.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU:s regelverk bör ge enskilda länder större möjlighet att införa strängare regler av miljö- och folkhälso-skäl.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av en mellanstatlig kemikaliepanel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nanoteknik.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om triklosan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om azofärgämnen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot PFOA.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nonylfenoletoxilat.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot blyammunition samt utfasning av bly i elektronikprodukter samt i varor som barn kommer i kontakt med.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot triklosan, triklokarban och silver som tillsatser i olika konsumentprodukter.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett totalförbud mot bisfenol A.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot dekaBDE samt om att se över möjligheterna att förbjuda användning av andra farliga bromerade flamskyddsmedel.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att leva upp till riksdagens beslut om parakvat.

2011/12: MJ282 av Jens Holm m.fl. (V):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nationella förbud mot fosfater i tvätt- och maskindiskmedel.

2011/12: MJ321 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge riktlinjer till kommunerna när det gäller hantering av bly i fiskeredskap.

2011/12: MJ330 av Jan Lindholm och Kew Nordqvist (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att snabbt öka ambitionerna när det gäller att minimera användningen av farliga kemikalier i vår omgivning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att vid teknikupphandling hänvisa till SIN-listan som en metod att påskynda utbytet av skadliga kemikalier mot mindre skadliga.

2011/12: MJ335 av Karin Granbom Ellison (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda kadmium i konstnärs- och hobbyfärger.

2011/12: MJ347 av Mikael Oscarsson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om femåriga tillstånd för myggbekämpning i områden som är drabbade av massförekomst av mygg.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om generellt godkännande av BTI/Vectobac G.

2011/12: MJ350 av Betty Malmberg och Eva Bengtson Skogsberg (båda M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beaktandet av miljökonsekvenser av export av växtskyddsmedel bör införas som en del i Kemikalieinspektionens uppdrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att säkerställa att berörda medlemsstater harmoniserar tolkningen av den nya växtskyddsmedelsförordningen i fråga om godkännande och utfasning av växtskyddsmedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av lika villkor för företagare inom de gröna näringarna.

2011/12: MJ358 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kontroll av hygienartiklar som innehåller skadliga ämnen.

2011/12: MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att FN ska tillsätta en forskarpanel för kemikaliespridning.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med åtgärder för att nå riksdagens miljömål Giftfri miljö.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör fästa särskild uppmärksamhet vid de hormonstörande ämnena genom att stödja forskning, att inom EU arbeta för att fler konstaterat hormonstörande ämnen kommer upp på Reachs kandidatlista och att dessa ämnen klassas med större försiktighet än tidigare och får tuffare gränsvärden.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta för att fler farliga ämnen, även nanopartiklar, förs in på Reachs kandidatlista, att fler ämnen ska innefattas av tillståndskrav och att kontrollen av att Reach följs utvecklas.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att EU-länder ska tillåtas att gå längre i sin egen kemikalielagstiftning.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnperspektivet i kemikaliepolitiken behöver lyftas fram och analyseras.

2011/12:MJ398 av Lars-Axel Nordell (KD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att arbetet med att minska användningen av kemiska bekämpningsmedel och andra gifter fortsätter.

2011/12:MJ441 av Lars Isovaara (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av totalförbud mot användning av rotenon.

2011/12:MJ444 av Carina Herrstedt (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ta initiativ till ett förbud mot kemikaliegruppen parabener i produkter som är avsedda för småbarn.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 14

Motion	Motionärer	Yrkanden
14. Motioner som bereds förenklad		
2011/12:Ub461	Mikael Damberg m.fl. (S)	12
2011/12:MJ208	Carina Hägg (S)	i denna del
2011/12:MJ281	Jens Holm m.fl. (V)	3, 8 och 11– 15
2011/12:MJ347	Mikael Oscarsson (KD)	2
2011/12:MJ350	Betty Malmberg och Eva Bengtson Skogsberg (båda M)	3
2011/12:MJ382	Matilda Ernrans m.fl. (S)	22
2011/12:MJ398	Lars-Axel Nordell (KD)	5